

Vägar tillbaka mot välfärd

Sverige har successivt övergett den så kallade svenska modellen. Jämlikheten och välfärden har sedan 1980-talet urholkats. Miljardärerna har de senaste åren mångdubblats medan de fattiga drabbats av sämre stöd vid sjukdom och arbetslöshet. Den senaste tiden har präglats av avhumanisering, till exempel i behandlingen av asylsökande, och en allt reaktionärare ton i samhällsdebatten. Till exempel när Ulf Kristersson offentligt hyllar SD för deras främlingsfientlighet eller när vår statsminister säljer ut kurder för att få ingå i en militärallians med USA och Turkiet.

I det läget är det lätt att drabbas av vanmakt och handlingsförlamning. Men att då läsa *Bortom systemskiftet. Mot en ny gemenskap är befriande*. I antologin har renomméerade forskare dissekerat den negativa utvecklingen men visar vägar att vända utvecklingen och åter göra Sverige till ett värdigt välfärdsland.

Här ges inte utrymme att ingående beskriva vare sig tillkortakommandena eller allt som krävs för skiftet tillbaka till en fungerande välfärdsstat. Men några av tankarna i den 570 sidor gedigna analysen kan summeras.

Forskarna går igenom alla aktuella samhällsområden, noterar vad som gått snett och hur den onda spiralen kan brytas. Nyliberalismen, New Public Management/ NPM, privatiseringen av offentlig service och urholkade socialförsäkringssystem är orsaken till det allt sämre läget.

Men hanteringen av pandemin visade att nyliberalismen var oduglig. Statliga ingrepp och stöd var inte längre problemet utan lösningen. Repression och hårdare straff minskar inte brottsligheten. De förebyggande insatserna är de enda som på sikt kan ge effekt. Fokus på individ har lett till att grupper

med problem, till exempel asylsökande, har vältrats över från offentliga myndigheter till frivilligorganisationer. Gammaldags välgörenhet har ersatt generella rättigheter.

NPM har misslyckats. De så kallade effektiviseringskraven som inneburit att vård, skola och omsorg fått minskade anslag med några procent årligen har ställt krav på mer övervakning och kontroll. Tillsammans med en alltmer byråkratiserad upphandling har det lett till allt mindre medel till den reella verksamheten. Det kan avhjälpas med en återgång till en tillitsbaserad styrning.

Allmänt talar forskningen för att angelägna förändringar är att återskapa socialt ansvar på alla nivåer. Folkrörelser i nya former behöver etableras. Vård och skola skall bara ske i offentlig regi. Humanism och solidaritet måste åter bli överordnade.

Varken författarna eller jag tror att detta blir lätt. Men redan att tydligt formulera både vad som hänt i Sverige och konkretisera hur utvecklingen kan ändras är ett steg på vägen mot jämlikhet och gemensam välfärd.

Jan Molin

Bortom systemskiftet

Mot en ny gemenskap

Red. Niklas Altermark & Magnus Dahlstedt

Verbal förlag

**BORTOM
SYSTEM
SKIFTET
MOT EN NY
GEMENSKAP**

Niklas Altermark & Magnus Dahlstedt (red.)